

ابوذر غفاری

کلیدواژه: ابوذر غفاری.

پرسش: زندگی‌نامه جناب بن جناده (ابوذر غفاری) را بیان کنید؟

پاسخ: جناب بن جناده یا همان ابوذر غفاری (ره) از صحابه بزرگ پیامبر اسلام - صلی‌الله‌علیه‌وآله - است که در همان اوایل رسالت، به ایشان گرویده بود. او قبل از بعثت پیامبر - صلی‌الله‌علیه‌وآله - نیز خداپرست بود و هنگام آشنایی با **پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله** به اسلام گروید. او برخلاف دیگر مسلمانان، بعد از اسلام آوردن در مکه نمانده و به قبیله خود بازگشت، تا این‌که بعد از جنگ احزاب به مدینه آمده و در رکاب پیامبر بود. بعد از مرگ ابوبکر، ابوذر به شام رفت و در زمان عثمان به جهت اعتراض‌های مکرر به بدعت‌های معاویه، به مدینه برگشت داده شد و در نهایت به ریزه تبعید و در همان‌جا از دنیا رفت. ابوذر از جمله اصحابی به شمار می‌آید که به صراحت لهجه و شجاعت معروف بود؛ به طوری‌که پیامبر اکرم - صلی‌الله‌علیه‌وآله - در مورد او فرمود: «آسمان سایه نینداخته و زمین بر خود حمل نکرده گوینده‌ای راستگوتر و نیک‌تر از ابوذر». ابوذر از جمله افراد بسیار نزدیک به امام علی - علیه‌السلام - بود؛ او بعد از ماجرای **سقیفه** همراه تعداد معدودی از اصحاب، در کنار **علی علیه‌السلام** باقی ماند و جزو یاران نزدیک آن حضرت به شمار می‌آید.

فهرست مندرجات

- ۱ - ابوذر غفاری
 - ۱.۱ - نام
 - ۱.۲ - نام مادر
 - ۱.۳ - گرویدن به اسلام
 - ۱.۴ - محل سکونت
- ۲ - ویژگی‌های ابوذر
 - ۲.۱ - نمونه‌ای از یک روایت
 - ۲.۲ - طرح یک شبهه
 - ۲.۳ - روایتی از امام صادق
- ۳ - همراهی با امام علی
 - ۳.۱ - روایتی از امام رضا
- ۴ - سفر به شام
- ۵ - علت فرمان عثمان به بازگشت ابوذر
- ۶ - اعتراض ابوذر به عثمان
- ۷ - تبعید به ریزه
- ۸ - سخنان امام علی درباره ابوذر
- ۹ - پانویس
- ۱۰ - منبع

ابوذر غفاری

ابوذر غفاری از اصحاب بزرگ پیامبر اکرم - صلی‌الله‌علیه‌وآله - بود که در همان اوایل دعوت پیامبر - صلی‌الله‌علیه‌وآله - به اسلام گروید و جزو نخستین مسلمانان به شمار می‌آید.^[۱]

← نام

مشهور مورخان نام کامل او را چنین ذکر کرده‌اند: جناب بن جناده بن قیس بن عمرو بن ملیل بن صعیر بن حرام بن غفار که به **ابوذر غفاری** معروف شد.^[۲]

← نام مادر

مادر ابوذر نیز از قبیله بنی غفار، به نام رمله دختر وقیعه بود.^[۳]

← گرویدن به اسلام

او قبل از بعثت پیامبر اسلام - صلی‌الله‌علیه‌وآله - نیز خداپرست بوده و در نتیجه آشنایی با پیامبر، به اسلام گروید.^[۴]

← محل سکونت

ابوذر برخلاف دیگر مسلمانان، بعد از اسلام آوردن، در مکه نماند و به قبیله خود بازگشت و حتی بعد از هجرت پیامبر به **مدینه** نیز به آنجا نرفت و در زمان جنگ‌هایی چون **بدر**، احد و خندق نیز در میان قبیله خود بود، تا این‌که بعد از **جنگ خندق** نزد پیامبر - صلی‌الله‌علیه‌وآله - آمد و تا زمان رحلتشان با ایشان بود.^[۵] او همچنین تا زمان **مرگ ابوبکر**، خلیفه اول در مدینه به سر می‌برد.^[۶]

ویژگی‌های ابوذر

ابوذر از جمله اصحابی بود که به صراحت لهجه و **شجاعت** معروف بوده و حتی گفته شده که با پیامبر - صلی‌الله‌علیه‌وآله - عهد بسته بود که از سرزنش هیچ سرزنش‌کننده‌ای نهراسد.^[۷]

← نمونه‌ای از یک روایت

روایت مشهوری به این ویژگی ابوذر اشاره دارد: «**آسمان** سایه نینداخته و زمین بر خود حمل نکرده گوینده‌ای راستگوتر و نیک‌تر از ابوذر». ^[۸]

← طرح یک شبهه

تعریف این روایت از **شخصیت** ایشان به حدی است که برای برخی شیعیان این شبهه پدید آمده بود، آیا ابوذر از **اهل بیت علیهم السلام** نیز برتر بوده است یا خیر؟

← روایتی از امام صادق

یکی از شیعیان این اشکال را با **امام صادق علیه السلام** این گونه مطرح ساخت: آیا پیامبر خدا - صلی الله علیه و آله - در **حق** ابوذر چنین نفرموده است که: «آسمان بر کسی سایه نیفکنده و زمین بر خود حمل نکرده، کسی را که راستگوتر از ابوذر باشد؟» امام فرمود: «آری»، او پرسید: پس پیامبر خدا صلی الله علیه و آله، امیرالمؤمنین - علیه السلام - و حسن و حسین - علیهما السلام - در این میان چه خواهند شد؟! امام در پاسخ فرمود: «دوره سال چند ماه است؟» گفته شد: دوازده ماه، **امام علیه السلام** فرمود: «چند ماه از آنها، ماه حرام شمرده شده است؟» پاسخ داده شد: چهار ماه، امام ششم فرمود: «آیا **ماه رمضان** هم جزو آنهاست؟» که پاسخ منفی داده شد، امام صادق - علیه السلام - فرمود: «یقیناً در ماه **رمضان** شبی هست که برتر از هزار ماه است، و ما خاندانی هستیم که هیچ فردی با ما سنجیده نمی‌شود».^[۹]^[۱۰]

ابوذر غفاری (ره)، صراحت لهجه و حقیقت‌گویی خود را تا آخر عمر داشت و شاید همین ویژگی سبب **تبعید** و در نهایت مرگ او شده باشد.

همراهی با امام علی

او از جمله افراد بسیار نزدیک به امام علی - علیه السلام - بوده است. بعد از ماجرای سقیفه او همراه تعداد معدودی از اصحاب، در کنار **حضرت علی علیه السلام** باقی ماند و از یاران نزدیک ایشان به شمار می‌آمد. همین روش او سبب شد تا در **روایات** مختلفی ستایش از او به عمل آید.

← روایتی از امام رضا

امام رضا علیه السلام می‌فرماید: «... **واجب** است دوستی امیرالمؤمنین و کسانی که بر طریقه رسول خدا باقی ماندند و تغییر و تبدیل در دین او ندادند؛ مثل **سلمان فارسی**، ابوذر غفاری، **مقداد بن اسود**، **عمار بن یاسر** و... **خداوند** از آنها راضی است و **رحمت** خداوند بر آنهاست».^[۱۱]^[۱۲]

سفر به شام

ابوذر بعد از مرگ خلیفه اول به شام رفت؛ اما دور شدن از مدینه به معنای جدایی او از **اسلام** نبود. او تا زمان عثمان در آنجا ماند تا این‌که عثمان، دستور بازگشت او را به مدینه داد.

علت فرمان عثمان به بازگشت ابوذر

علت این دستور چنین بود که ابوذر در آنجا خاری در چشم **معاویه** بود و در مقابل بدعت‌های او ایستادگی می‌کرد و با همان صراحت لهجه خود، او را رسوا می‌ساخت. او از عمل‌کرد معاویه در شام گلایه داشت و همین سبب نامه‌نگاری معاویه به عثمان و شکوه و گلایه از ابوذر شد.^[۱۳]

اعتراض ابوذر به عثمان

ابوذر بعد از برگشت از شام نیز ساکت نماند و اعتراضات شدیدی نسبت به عثمان کرد. او حتی گفت‌وگوی تندی با او در نزد اصحاب داشت.^[۱۴]

تبعید به ریزه

در نهایت، عثمان او را به ریزه تبعید کرد و ابوذر در آنجا بود تا در سال ۳۳ از **دنیا** رفت و عبدالله بن مسعود نیز بر او **نماز** گذارد.^[۱۵]

سخنان امام علی درباره ابوذر

زمانی که او در حال عزیمت به ریزه بود؛ **امام علی علیه السلام** به بدرقه او رفته و او را چنین خطاب ساخت: «ای اباذر! همانا تو برای خدا به خشم آمدی، پس **امید** به کسی داشته باش که به خاطر او غضبناک شدی، این مردم برای دنیای خود از تو ترسیدند، و تو بر دین خویش از آنان ترسیدی، پس دنیایی را که به‌خاطر آن از تو ترسیدند به خودشان واگذار، و با **دین** خود که بر آن ترسیدی از این مردم بگریز. این دنیاپرستان چه محتاج‌اند به آنچه که تو آنان را از آن ترساندی، و چه بی‌نیازی از آنچه آنان تو را از آن منع کردند. و به‌زودی خواهی یافت که چه کسی فردا سود می‌برد؟ و چه کسی بیشتر مورد غیبه واقع می‌شود؟ اگر آسمان و **زمین** درهای خود را بر روی بندهای ببندند و او از خدا بترسد، **خداوند** راه نجاتی از میان آن دو برای او خواهد گشود. **آرامش** خود را تنها در حق جست‌وجو کن، و **جز باطل** چیزی تو را به وحشت نیندازد. اگر تو دنیای این مردم را می‌پذیرفتی، تو را دوست داشتند، و اگر سهمی از آن برمی‌گرفتی دست از تو برمی‌داشتند».^[۱۶]

این جمله‌ها از امیرالمؤمنین علیه‌السلام، بیانگر شخصیت و صداقت ابوذر است و به نوعی تصمیم اتخاذ شده در مورد تبعید ابوذر را به چالش می‌کشد.

پانویس

- ^[۱] ابو نعیم اصبهانی، احمد بن عبد الله، معرفة الصحابة، تحقیق:عزازي، عادل بن يوسف، ج ۲، ص ۵۵۷، دار الوطن، ریاض، چاپ اول، ۱۴۱۹ق.
- ^[۲] ابن عبدالبیر، یوسف بن عبدالله، الاستیعاب فی معرفة الأصحاب، تحقیق:بجاوی، علی مجد، ج ۴، ص ۱۶۵۲، دارالجليل، بیروت، چاپ اول، ۱۴۱۲ق.
- ^[۳] ابن عبدالبیر، یوسف بن عبدالله، الاستیعاب فی معرفة الأصحاب، تحقیق:بجاوی، علی مجد، ج ۱، ص ۲۵۲، دارالجليل، بیروت، چاپ اول، ۱۴۱۲ق.
- ^[۴] ابونعیم اصبهانی، احمد بن عبدالله، معرفة الصحابة، تحقیق:عزازي، عادل بن يوسف، ج ۲، ص ۵۵۷، دارالوطن، ریاض، چاپ اول، ۱۴۱۹ق.
- ^[۵] ابن اثیر جزری، علی بن مجد، أسد الغابة فی معرفة الصحابة، ج ۱، ص ۲۵۷، دارالفکر، بیروت، ۱۴۰۹ق.
- ^[۶] ابن عبدالبیر، یوسف بن عبدالله، الاستیعاب فی معرفة الأصحاب، تحقیق:بجاوی، علی مجد، ج ۱، ص ۲۵۲، دارالجليل، بیروت، چاپ اول، ۱۴۱۲ق.
- ^[۷] ابونعیم اصبهانی، احمد بن عبدالله، معرفة الصحابة، تحقیق:عزازي، عادل بن يوسف، ج ۲، ص ۵۵۷، دارالوطن، ریاض، چاپ اول، ۱۴۱۹ق.
- ^[۸] قمی، علی بن ابراهیم، تفسیر قمی، تحقیق:موسوی جزائری، سید طیب، ج ۱، ص ۵۲، دارالکتاب، قم، چاپ چهارم، ۱۳۴۷ش.
- ^[۹] ↑ شیخ صدوق، معانی الاخبار، محقق و مصحح:غفاری، علی اکبر، ص ۱۷۹، دفتر انتشارات اسلامی، قم، چاپ اول، ۱۴۰۳ق.
- ^[۱۰] ترجمه معانی الاخبار، مترجم: مجدی شاهرودی، عبدالعلی، ج ۱، ص ۲۹۵ - ۲۹۶، دارالکتب الإسلامية، تهران، چاپ دوم، ۱۳۷۷ش.
- ^[۱۱] ↑ شیخ صدوق، عیون أخبار الرضا (ع)، محقق و مصحح:لاجوردی، مهدی، ج ۱، ص ۱۲۴.
- ^[۱۲] ↑ شیخ صدوق، عیون أخبار الرضا (ع)، محقق و مصحح: لاجوردی، مهدی، ج ۲، ص ۱۲۶، نشر جهان، تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸ق.
- ^[۱۳] ابن عبدالبیر، یوسف بن عبدالله، الاستیعاب فی معرفة الأصحاب، تحقیق:بجاوی، علی مجد، ج ۱، ص ۲۵۲، دارالجليل، بیروت، چاپ اول، ۱۴۱۲ق.
- ^[۱۴] ↑ مجلسی، مجدباقر، بحار الأنوار، ج ۲۲، ص ۴۲۶، دار إحياء التراث العربی، بیروت، چاپ دوم، ۱۴۰۳ق.
- ^[۱۵] ابن عبدالبیر، یوسف بن عبدالله، الاستیعاب فی معرفة الأصحاب، تحقیق:بجاوی، علی مجد، ج ۱، ص ۲۵۲، دارالجليل، بیروت، چاپ اول، ۱۴۱۲ق.
- ^[۱۶] ↑ شریف الرضی، نهج البلاغة ت الحسون، خطبه ۱۲۰، ص ۲۹۲.

منبع

پایگاه اسلام کوئست.

